

דגזרו על גושה ועל אוירה –

For they decreed טומאה concerning its soil and its air

OVERVIEW

The טומאה of a deceased person is more stringent than many other טומאות. A מטמא is not only מטמא if you touch him or carry¹ him, it can also be באהל. If one is under the same roof as a מת or one hovers directly over a מת, he becomes a טמא מת. There are however some qualification to the laws of טומאת מת. It cannot be מטמא even במגע ובמשא unless it is at least the size of a grain of barley. Similarly it cannot be באהל unless there are specific quantities of the מת present.

asks: תוספות

הקשה הרב רבי יעקב דארלין"ש דבמסכת אהלות (פרק ב משנה ג) תנן -

מסכת אהלות in משנה of Orleans asked; we have learnt in ר' יעקב

ואלו מטמאין במגע ובמשא ואין מטמאין באהל עצם כשעורה וארץ העמים -

‘And these are the things that cause טומאה by touching or carrying them, however they do not cause טומאה ‘in a tent’.² These items include a bone of a deceased person the size of a grain of barley³ and the lands of the nations’. This concludes the quote from the משנה. We see from the משנה that if one is מאהיל on ארץ העמים he is not טמא. Our גמרא clearly states that the אויר of ארץ העמים is מטמא.

answers: תוספות

ותירץ דמיירי בעפר הבא מחוצה לארץ והמאהיל⁴ עליו דלא מטמא -

And the ש"ס answered, that the משנה in אהלות when it mentions ארץ it is referring to earth that came from חו"ל to א"י and therefore one who is מאהיל over this clod of earth from חו"ל does not become טמא. The reason is -

דמשום אויר עצמו גזרו ולא משום מאהיל על הגוש⁵ -

for they decreed טומאה on the air of חו"ל itself and not because he is מאהיל

¹ One can carry an object even though he is not actually touching it; i.e. it is covered in a cloth, etc.

² If one finds himself in the same tent with these objects he is not טמא, provided he does not touch them. Similarly if his body hovers over these items he is not טמא.

³ For bones of a deceased to be באהל, larger quantities of the עצמות המת are required. Bones smaller than a שעורה are not מטמא even במגע ובמשא.

⁴ The ש"ס amends this to מאהיל.

⁵ See previous ד"ה אלא תוספות. See ‘Thinking it over’.

on the earth. There is no טומאת אהל on ארץ העמים. Therefore if one brings a clod of earth into א"י, and someone hovers over it, or is in the same room with it, he is not טמא since the חכמים were not טומאה on גזר טומאה because of מאהל, only because of the גוש of ארץ העמים. This person was merely מאהל on the גוש of ארץ העמים, he was not in the אהל of ארץ העמים. Therefore he is טהור. Our גמרא that says ארץ העמים is referring to the actual אהל of חו"ל itself in חו"ל.

Tosfos is dissatisfied with this answer:

ואין לשון ארץ העמים משמע כן -

However, the phrase ארץ העמים does not indicate as such; that we are referring to a clod of earth from חו"ל. Rather, the phrase ארץ העמים in משנה, refers to actually being in ארץ העמים. The question therefore remains how can we reconcile that with our גמרא?

Tosfos offers an alternate explanation in a similar vein.

אך יש לומר דאירי כגון שיש דף או גשר -

However, one may say that the משנה in אהל that exempts ארץ העמים from טומאת אהל is discussing for instance a situation where there is an overhead plank or bridge -

שראשו אחד בארץ וראשו השני בחוצה לארץ ומונחים כלים תחת ראשו שבארץ -

That one end of this plank is in א"י and the second end is in חו"ל and there are utensils underneath the א"י end of the plank, the משנה teaches us that in this case even though the other end of the plank is in חו"ל, and the utensils are under the same אהל as ארץ העמים, nevertheless –

דאין מביא טומאה עליהן וטהורים -

It does not transfer any טומאה to the utensils and the utensils remain טהור. The משנה is teaching us as the ר"י מאורליני"ש stated previously that ארץ העמים is not on account of מאהל. It is a טומאה on the אהל itself. Therefore even if you are in an אהל that is (partially) מאהל on ארץ העמים, as long as you are not in ארץ העמים itself, there is no טומאת אהל on ארץ העמים.⁶

Tosfos offers a different approach:

אי נמי אי משום מאהל על הגוש גזרו עליה איכא לאוקמי כרבי שמעון -

Or you may also say; even if we assume that the reason ארץ העמים is טמא is because they decreed טומאה on אהל since he is מאהל on

⁶ The advantage of this פשט over the one proposed by ר"י דאורליני"ש is that here we are discussing ארץ העמים itself, as opposed to the previous פשט where we were discussing a clod of earth brought from ארץ העמים. However the central theme is the same.

the soil, nevertheless we can understand why the משנה in אהלות states that מטמא באהל is not ארץ העמים. For **we can establish** that this particular משנה follows the ruling of ר' שמעון -

דאמר קברי עובדי כוכבים אין מטמאין באהל -

Who maintains that the graves of gentiles do not cause טומאה through an אהל?⁷

ולא החמירו על ארץ העמים יותר מקברי עובדי כוכבים עצמו -

And the חכמים were no more stringent on ארץ העמים more than the graves of עכו"ם themselves. Since there is no טומאת אהל by קברי עכו"ם there is no טומאת אהל by ארץ העמים either. We assume that only עכו"ם may be found in the soil of ארץ העמים. Our ר' however, that maintains there is טומאת אויר ארץ העמים disagrees with שמעון and follows the view that there is טומאת אהל by (מדרבנן) קברי עכו"ם and therefore by extension also to ארץ העמים.

תוספות gives an additional answer:

ועוד תירץ רבינו תם דההיא משנה קודם שגזרו על אוירה -

In addition the ר"ת answers that the משנה in אהלות, which maintains there is no טומאת אהל in ארץ העמים, was taught **before** the חכמים made a גזירה **on the air** of חו"ל. There was only a גזירה on גישה; therefore the משנה stated that it is not מטמא באהל -

כדאמרינן בפרק קמא דשבת (דף טו,ב) דמעיקרא גזרו אנגיעת גושו ותו לא:

As the גמרא says in the first פרק of מסכת שבת that originally they decreed only for touching the soil of ארץ העמים, but no more. There was no איור ארץ העמים on גזירה. The משנה in אהלות reflects that time period. Later however the גמרא is referring to גזיר on איורה as well. This is what our גמרא is referring to.

SUMMARY

The משנה in אהלות states that there is no טומאת אהל in ארץ העמים. There are various ways to reconcile that משנה with our גמרא which states that אורח ארץ טמא is טמא.

If we assume that **טומאת אויר** is not because of **מאהיל**, only because of **אור**, then we can say that the **משה** in **אהלות** is discussing either a case where a clump of earth from **חול** was brought into **א**; or that there was an **אהל**

⁷ פסוק אדם כי maintains that קברי עכו"ם not to קברי ישראל applies only to טומאת אהל from where we derive ימות באהל (חקת יט, יד) אדם and only בני"י are called אדם. The פסוק states טומאת אהל. See 'Thinking it over' # 3.

partly over חו"ל and partly over א"י. In both cases there is no טומאה since there is no מאהיל על ארץ העמים only אויר ארץ העמים.

If we assume that טומאת ארץ העמים is on account of מאהיל, we can say that the קברי עכו"ם אין מטמאין באהל that ר"ש follows the opinion of ר"ש in משנה אהליות follows the opinion of ר"ש that אהליות follows the opinion of ר"ש. אהליות follows the opinion of ר"ש. אהליות follows the opinion of ר"ש.

Finally we can say that the גזירה on גזירה was said prior to the גזירה on גזירה; when there was a גזירה only on גזירה.

THINKING IT OVER

1. The previous תוספות discussed the query in נזיר if אויר ארץ העמים is טמא because of מאהיל or because of עצמו אויר. Does the תירץ of ר"י דאורליינ"ש (and the subsequent תירוצים) indicate that the משנה in אהליות is assuming the view of מאהיל על הגוש as opposed to אויר עצמו?⁸

2. What is the dispute between the ר"י דאורליינ"ש and the ר"ת?⁹

3. If we maintain that אויר ארץ העמים is טמא because of עצמו אויר (and not מאהיל), would ר"ש agree that אויר חו"ל is טמא?¹⁰

⁸ See מהרש"א הארוך ומהר"ם שי"ף.

⁹ See נח"מ.

¹⁰ See footnote # 7.

¹¹ See בל"י אות קעג.